

(3)ความมุ่งมั่นและเพียรพยายามเพื่อความสำเร็จ (4)ความเข้มแข็งและความอดทน องค์ประกอบที่ 2 ความรู้สึกมีคุณค่าที่เกิดจากการยอมรับของผู้อื่น มี 3 องค์ประกอบย่อย คือ (1)สภาพครอบครัวและสมาชิกในครอบครัว (2)บทบาทของเพื่อนที่ดี (3)บทบาทของสมาชิกที่ดีของสังคม 2)ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน การเสริมสร้างการนับถือตนเองของนักเรียนโรงเรียนฟ้าใสวิทยาพบว่า สภาพปัจจุบันโดยรวมมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบ พบว่า มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับมากทุกองค์ประกอบ 3)แนวทางเสริมสร้างการนับถือตนเองของนักเรียนโรงเรียนฟ้าใสวิทยา สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบหลัก 7 องค์ประกอบย่อย 41 แนวทาง ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการเสริมสร้างการนับถือตนเองของนักเรียนโรงเรียนฟ้าใสวิทยาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยรวม พบว่า แนวทางมีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก และแนวทางมีความเป็นไปได้โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด 1 ด้าน และในระดับมาก 6 ด้าน

คำสำคัญ : 1. การพัฒนาแนวทาง 2. การนับถือตนเอง 3. สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

ABSTRACT

The Objectives of the research article were to 1)study the indicators of components of students' self esteem, 2) study the current state and desirable state of enhance students' self esteem, 3) develop the enhance guidelines of students' self esteem of Fasai Wittaya School, Special Education Bureau. The study were divided into 3 phases, the first phase was studying indicators of components of students' Self Esteem of Fasai Wittaya school, suitability assessment by 5 luminaries, the second phases was studying the current state and desirable state of enhance students' self esteem of Fasai Wittaya school, collected data from 30 persons, the third phases was developing the enhance guidelines of students' self Esteem, Special Education Bureau, investigated suitability and possibility of guidelines by 5luminaries. Descriptive statistics used in this study were mainly percentage, mean, and modified priority needs index.

The result were found: 1. The student's public mind component synthesized consisted of 2 components 7 sub-components were component 1) self esteem from self including 4 sub-components were 1)Self-understanding and self-image satisfaction 2)Emotional management 3)strive and endeavor 4)strength and endure, component 2)self esteem from other's acceptance have 3 sub-components were 1) family state and family members 2)good friend role 3)role of good members of society. 2. The result of current state of enhance students' self esteem of Fasai Wittaya school were found the current state overall at high level, when considering each components were found the opinion

about the current state overall at high levels. 3.The Enhance Guidelines of Students' Self Esteem of Fasai Wittaya school, Special Education Bureau including 2 components 7 sub-components 41 Guidelines. The result of suitability assessment of the enhance guidelines of students' self esteem of Fasai Wittaya school, Special Education Bureau overall at high levels and the result of possibility assessment of the enhance guidelines of students' self esteem of Fasai Wittaya school, Special Education Bureau were found the possibility of guidelines overall at high level, 1 sub-components has the possibility assessment at highest level and 6 sub-components at high levels.

Keywords : 1. Development Guidelines 2. Self Esteem 3. Special Education Bureau

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ได้วิเคราะห์สถานการณ์และแนวโน้มของสังคมไทย คุณภาพคนไทยทุกกลุ่มวัยยังมีปัญหา โดยแต่ละกลุ่มวัยมีปัญหาสำคัญที่จะส่งผลกระทบต่อการยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศในอนาคต ซึ่งพบว่ากลุ่มเด็กวัยเรียนมีปัญหาด้านความสามารถทางเชาวน์ปัญญา (IQ) และความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) ส่วนวัยรุ่นมีปัญหาการตั้งครมก่อนวัยอันควร โดยปี 2557 เด็กวัยเรียนมี IQ เฉลี่ยที่ 93.1 ซึ่งต่ำกว่าค่ากลางมาตรฐานสากล (IQ=100) ขณะที่ EQ ปี 2554 มีคะแนนเฉลี่ย 45.12 ซึ่งต่ำกว่าระดับปกติที่ 50-100 คะแนน เนื่องจากปัญหาภาวะโภชนาการของแม่และเด็ก ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม การดูแลของครอบครัว ส่งผลต่อพฤติกรรมและทักษะการใช้ชีวิตที่ส่งผ่านไปสู่วัยรุ่นโดยเฉพาะปัญหาการมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่ปลอดภัยและไม่มีความรู้ในเรื่องการคุมกำเนิด โดยมีการคลอดจากวัยรุ่นหญิงอายุระหว่าง 15-19 ปีคิดเป็นอัตรา 47.9 รายต่อประชากรวัยเดียวกันหนึ่งพันคนในปี 2557 และยังพบว่าร้อยละ 12.8 คลอดลูกมากกว่าหนึ่งคนหรือท้องซ้ำในขณะที่ยังอายุไม่ถึง 20 ปี ซึ่งสภาพปัญหาดังกล่าวจะนำไปสู่แนวโน้มของการกลายเป็นแม่เลี้ยงเดี่ยว การแต่งงานใหม่ขณะที่อายุยังน้อย ไม่มีความรู้และความพร้อมในการดูแลเด็ก(สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559 : ออนไลน์)

ปัญหาของวัยรุ่นมีสาเหตุสำคัญเพราะขาดการนับถือตนเอง ผู้ที่ขาดการนับถือตนเองจะเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนไปในทางไม่ดี มีความวิตกกังวลสูง ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ขาดความรับผิดชอบ ไม่มีการวางแผนชีวิต ไม่เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ หมกมุ่นกับความคิดของตนเองไม่ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ไม่มั่นใจว่าตัวเองจะมีคุณค่าหรือความสามารถหรือการยอมรับ ทำให้คนกลุ่มนี้ไม่กล้าที่จะทำอะไร เนื่องจากกลัวความล้มเหลว คนกลุ่มนี้มักจะวิจารณ์คนอื่นมากกว่าที่จะกระทำด้วยตัวเอง และยังพบอีกว่าคนกลุ่มนี้มักจะชอบความรุนแรง ติดสุรา ยาเสพติด มีเพศสัมพันธ์ก่อนวัย ทำให้พฤติกรรมเบี่ยงเบนความรู้สึกต่อตนเองมีบทบาทสำคัญอย่างมากต่อการพัฒนาบุคลิกภาพของบุคคล เพราะการเห็นคุณค่าของตนเองเป็นการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีทำให้คนเรามีความเป็นตัวของตัวเองสูง เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง และเป็นคนที่มีความมุ่งมั่นพยายามในการทำงานให้ประสบผลสำเร็จ การเห็นคุณค่าในตนเอง (Self-Esteem) หรือการ

นับถือตนเอง ของบุคคลเป็นการตัดสินคุณค่าของตน (Self) และการแสดงออกในรูปของทัศนคติที่บุคคลนั้นมีต่อตนเองซึ่งเป็นผลจากการที่บุคคลได้มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมโดยเฉพาะอย่างยิ่งเชิงประเมินจากผู้อื่น โครงสร้างของตนจึงค่อยพัฒนาขึ้นเป็นภาพอันเกิดจากการรวมตัวของความคิด ความเชื่อ ประสบการณ์ของบุคคลทำให้บุคคลมีมโนภาพหรือความคิดต่อตนเอง แล้วประเมินวัดมโนภาพเหล่านั้น โดยอาศัยกระบวนการตัดสินคุณค่าของตนจากผลงาน ความสามารถคุณลักษณะต่างๆตามมาตรฐานของค่านิยมส่วนตน ในที่สุดจึงพัฒนามาเป็นการเห็นนับถือตนเองหรือการเห็นคุณค่าในตนเอง (Self-Esteem)(Mussen, Conger and Kagan, 1969 : 489) การนับถือตนเองหรือการเห็นคุณค่าในตนเอง เป็นการสร้างเกราะคุ้มกันให้กับเด็ก เพราะเมื่อเด็กได้ตระหนักถึงความสำคัญของชีวิตของตนเองและเรียนรู้ความถูกต้องเหมาะสมแล้ว เขาย่อมจะรักตนเอง ปกป้องตนเองและไม่ทำหรือเข้าไปคลุกคลีกับสิ่งที่ไม่ดี Branden (1981 : 110-125) จากความสำคัญดังกล่าวจึงควรมีการทำงานเชิงบำบัดฟื้นฟู ที่มุ่งสร้างเสริมการนับถือตนเอง เพื่อตอบสนองความจำเป็นในการดำรงชีวิต ตามกรอบองค์การอนามัยโลกและกรมสุขภาพจิต (นิตยา บริสุทธิ์สุขศรี, 2556 : 98)

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน ซึ่งเกิดจากแนวความคิดของ ดวงมาลย์ ศิลปอาชา ประธานมูลนิธิฟ้าใสให้ชีวิตใหม่อธิบดีผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวในปี พ.ศ. 2542 และคณะผู้พิพากษาสมทบเยาวชนและครอบครัวกลาง ได้จัดตั้งโรงเรียนฟ้าใสวิทยา เมื่อวันที่ 9 มิถุนายน พ.ศ. 2542 มีแนวความคิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของเยาวชนดังกล่าว ปัจจุบันโรงเรียนฟ้าใสวิทยาสังกัดสำนักงานบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ เปิดรับเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดจากศาลเยาวชนและครอบครัวทั่วราชอาณาจักรให้เข้ารับการศึกษาก่อนเป็นนักเรียนอยู่ประจำกินนอนในโรงเรียนตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาจนถึงชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น หรืออายุไม่เกิน 18 ปี

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาและพัฒนาการนับถือตนเองของนักเรียน โดยมีความมุ่งหวังที่อยากจะช่วยเหลือให้นักเรียนสามารถกลับตัวเป็นคนดีของสังคม มีอนาคตที่ดี ดำเนินชีวิตไปได้ดี และเป็นทรัพยากรที่ดีของประเทศชาติในอนาคต จึงได้ทำการศึกษาวิจัยและพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างการนับถือตนเองของนักเรียนโรงเรียนฟ้าใสวิทยารุ่นในครั้งนี้

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดของการนับถือตนเองของนักเรียนโรงเรียนฟ้าใสวิทยา
- 2.2 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การเสริมสร้างการนับถือตนเองของนักเรียนโรงเรียนฟ้าใสวิทยาสังกัด สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ
- 2.3 เพื่อพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างการนับถือตนเองของนักเรียนโรงเรียนฟ้าใสวิทยาสังกัด สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

- 3.1 ได้ข้อมูลองค์ประกอบและตัวชี้วัดของการนับถือตนเองสำหรับผู้วิจัยและผู้สนใจเพื่อนำไปใช้ในการดำเนินการวิจัยเพื่อพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างการนับถือตนเองและการพัฒนานักเรียนต่อไป

3.2 ได้ข้อมูลสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการเสริมสร้างการนับถือตนเองของโรงเรียนฟ้าใสวิทยา สำหรับผู้วิจัยและผู้สนใจ เพื่อนำไปใช้ในการศึกษาวิจัยและการพัฒนาการเสริมสร้างการนับถือตนเองต่อไป

3.3 ได้แนวทางการเสริมสร้างการนับถือตนเองของนักเรียนโรงเรียนฟ้าใสวิทยา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษสำหรับโรงเรียนฟ้าใสวิทยาและหน่วยงานที่สนใจเพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาการนับถือตนเองต่อไป

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้สังเคราะห์องค์ประกอบการนับถือตนเองของนักเรียนตามแนวคิดของ ซูซีฟ อ่อนโคทสูง (2552 : ออนไลน์); ปรีชา ธรรมมา (2547 : 153); อุมาพร ตรังคสมบัติ (2543 : 50-51); Coopersmith (1984 : 118-119); Barry (1988 : 59-62); Maslow (1970 : 45) ได้องค์ประกอบของการนับถือตนเอง 2 องค์ประกอบหลัก 7 องค์ประกอบย่อย ดังนี้ องค์ประกอบที่ 1 ความรู้สึกมีคุณค่าที่เกิดจากตนเอง ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบย่อย ดังนี้ 1)การเข้าใจตนเองและพึงพอใจในภาพลักษณ์ของตนเอง 2)การจัดการทางอารมณ์ 3)ความมุ่งมั่นและเพียรพยายามเพื่อความสำเร็จ 4)ความเข้มแข็งและความอดทน องค์ประกอบที่ 2 ความรู้สึกมีคุณค่าที่เกิดจากการยอมรับของผู้อื่นประกอบด้วย 3 องค์ประกอบย่อย ดังนี้ 1)สภาพครอบครัวและสมาชิกในครอบครัว 2)บทบาทของเพื่อนที่ดี 3)บทบาทของสมาชิกที่ดีของสังคม

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการวิจัยเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดการนับถือตนเองของนักเรียนโรงเรียนฟ้าใสวิทยา ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ทำหน้าที่ประเมินความเหมาะสม เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัด

ระยะที่ 2 การศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาการเสริมสร้างการนับถือตนเองของนักเรียนโรงเรียนฟ้าใสวิทยาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษประชากรในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาครู และบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนฟ้าใสวิทยาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษจำนวน 30 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามสภาพปัจจุบัน ซึ่งมีค่าอำนาจจำแนก(r_{xy}) ระหว่าง 0.238 – 0.774 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.975 และแบบสอบถามสภาพที่พึงประสงค์ซึ่งมีค่าอำนาจจำแนก(r_{xy}) ระหว่าง 0.311 – 0.756 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.894 สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ระยะที่ 3 การพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างการนับถือตนเองของนักเรียนโรงเรียนฟ้าใสวิทยาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ มี 2 ขั้นตอน คือ 1)การศึกษาวิธีปฏิบัติที่ดีในการเสริมสร้างการนับถือตนเองของนักเรียน กลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้บริหาร ครู และบุคลากร หน่วยงานต้นแบบ 2 แห่ง จำนวนรวม 6 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง 2)การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการเสริมสร้างการนับถือตนเองของนักเรียนโรงเรียนฟ้าใสวิทยาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษกลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทาง

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการสังเคราะห์องค์ประกอบและตัวชี้วัดของการนับถือตนเอง พบว่า ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบหลัก 7 องค์ประกอบย่อย คือ องค์ประกอบที่ 1 ความรู้สึกมีคุณค่าที่เกิดจากตนเอง มี 4 องค์ประกอบย่อย คือ 1)การเข้าใจตนเองและพึงพอใจในภาพลักษณ์ของตนเอง 2)การจัดการทางอารมณ์ 3)ความมุ่งมั่นและเพียรพยายามเพื่อความสำเร็จ 4)ความเข้มแข็งและความอดทน องค์ประกอบที่ 2 ความรู้สึกมีคุณค่าที่เกิดจากการยอมรับของผู้อื่น มี 3 องค์ประกอบย่อย คือ 1)สภาพครอบครัวและสมาชิกในครอบครัว 2)บทบาทของเพื่อนที่ดี 3)บทบาทของสมาชิกที่ดีของสังคม ผลการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบการนับถือตนเองโดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก โดยองค์ประกอบหลักทั้ง 2 องค์ประกอบมีความเหมาะสม โดยรวมอยู่ในระดับมาก องค์ประกอบย่อยมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด 1 องค์ประกอบ และมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก 6 องค์ประกอบ

5.2 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันการเสริมสร้างการนับถือตนเองของนักเรียนโรงเรียนฟ้าใสวิทยา พบว่า สภาพปัจจุบันโดยรวมมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบ พบว่า มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับมากทุกองค์ประกอบ ผลการศึกษาสภาพที่พึงประสงค์การเสริมสร้างการนับถือตนเองของนักเรียนโรงเรียนฟ้าใสวิทยาพบว่า สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 4 องค์ประกอบ และมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมาก 3 องค์ประกอบ

5.3 แนวทางเสริมสร้างการนับถือตนเองของนักเรียนโรงเรียนฟ้าใสวิทยา สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบหลัก 7 องค์ประกอบย่อย 41 แนวทาง ดังนี้

5.3.1 องค์ประกอบหลักที่ 1 ความรู้สึกมีคุณค่าที่เกิดจากตนเอง

องค์ประกอบย่อยที่ 1 การเข้าใจตนเองและพึงพอใจในภาพลักษณ์ของตนเองประกอบด้วย 7 แนวทาง คือ 1)มีการเรียนรู้และทำความเข้าใจภาพลักษณ์ทางกายของตนเอง ได้แก่ รูปร่าง หน้าตา บุคลิกภาพ 2)มีการเรียนรู้และทำความเข้าใจทัศนคติเกี่ยวกับตนเอง ได้แก่ ทัศนคติ กิริยาท่าทาง การพูด การนอน 3)ทราบข้อดี ข้อบกพร่อง และจุดที่ควรปรับปรุงแก้ไขเกี่ยวกับภาพลักษณ์ของตนเอง 4)เข้าใจความแตกต่างและความไม่สมบูรณ์แบบ และธรรมชาติของมนุษย์ 5)ดูแลตนเองในเรื่องความสะอาดของร่างกาย การแต่งกาย ทรงผม ให้สะอาดเรียบร้อยอยู่เสมอ 6) มีการพัฒนาข้อดีของตนเอง เพื่อเสริมสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของตนเองเสมอ และ 7)ปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องเกี่ยวกับภาพลักษณ์ของตนเองอยู่เสมอ

องค์ประกอบย่อยที่ 2 การจัดการทางอารมณ์ ประกอบด้วย 7 แนวทาง คือ 1)รู้จักควบคุมและระงับอารมณ์ที่ไม่ดี เช่น อารมณ์โกรธ ฉุนเฉียว ริษยา 2)รู้จักรักษาอารมณ์ให้เป็นปกติ ร่าเริง และเป็นไปในทางที่ดี 3)มีความหนักแน่นทางอารมณ์ มีเหตุผล ไม่อ่อนไหวง่าย 4)ใช้เหตุผลและไม่รีบร้อนในการตัดสินใจเรื่องต่างๆ 5)มีเจตคติเชิงบวกต่อผู้คนและสิ่งต่างๆ มองโลกในแง่ดี และมีความสุขกับสิ่งรอบตัว 6)สามารถชี้นำตนเองไม่ให้ตกเป็นทาสของอารมณ์ที่ไม่ดีได้ และ 7)สามารถสะสมอารมณ์และความรู้สึกที่ไม่ดีออกจากจิตใจของตนเองได้

องค์ประกอบย่อยที่ 3 ความมุ่งมั่นและเพียรพยายามเพื่อความสำเร็จ ประกอบด้วย 5 แนวทาง คือ 1)เข้าใจและรับรู้เกี่ยวกับความมุ่งมั่นและความสามารถในการเรียนหรือการทำงานของตนเอง

และความแตกต่างระหว่างบุคคล 2)มีการพัฒนาความรู้ความสามารถของตนเองอย่างต่อเนื่อง 3)มีความมุ่งมั่นและอดทนในการทำสิ่งต่างๆ จนสำเร็จ 4)มีความขยัน พากเพียร วิริยะ อดสาหัส และมีแบบแผนในการเรียนและการทำงานที่ได้รับมอบหมาย และ 5)รู้จักการทำงานหรือการทำหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายอย่างปล่อยวางไม่เคร่งเครียดต้องคั่งประคบและแนวทางแสดงให้เห็นถึงการเสริมสร้างความเพียรพยายาม และความเข้มแข็งให้แก่ักเรียนเพื่อให้สามารถระทำการสิ่ง ต่างๆ ได้และประสบความสำเร็จได้ด้วยตนเอง

องค์ประกอบย่อยที่ 4 ความเข้มแข็งและอดทน ประกอบด้วย 6 แนวทาง ได้แก่ 1)มีจิตใจหนักแน่น ไม่อ่อนไหวหรือหวั่นไหวต่อปัญหาอุปสรรคหรือสิ่งยั่วยุยั่ววนต่าง ๆ 2)รู้จักพินิจพิจารณาเลือกปฏิบัติหรือตัดสินใจในสิ่งที่ถูกต้องและเหมาะสม 3)มีจิตใจหนักแน่นต่อความถูกต้องและกล้าหาญที่จะปฏิเสธความชั่ว 4)มีความอดทนข่มใจตนเองในสถานการณ์ต่างๆ ได้แก่ อดทนต่อความยากลำบาก อดทนต่อความทุกข์ อดทนต่อความเจ็บใจ อดทนต่อความยั่ววน 5) เข้มแข็งและไม่ย่อท้อต่อการเรียนหรือการทำงาน และ 6)เข้มแข็งและไม่ย่อท้อต่อการสร้างความดีเพื่อตนเองและส่วนรวมองค์ประกอบด้านความเข้มแข็งและอดทนนี้ เป็นการฝึกให้เด็กรู้จักเข้มแข็ง ต่อสู้ชีวิต มีความอดทนในการทำความดี และทำสิ่งที่ถูกต้อง

5.3.2 องค์ประกอบหลักที่ 2 ความรู้สึกมีคุณค่าที่เกิดจากการยอมรับของผู้อื่น

องค์ประกอบย่อยที่ 1 สภาพครอบครัวและสมาชิกในครอบครัวประกอบด้วย 5 แนวทาง คือ 1)เข้าใจสภาพครอบครัวและสมาชิกในครอบครัวของตนเอง 2)มีความรักและปรารถนาดีต่อครอบครัวและสมาชิกในครอบครัว 3)เข้าใจและยอมรับข้อผิดพลาดหรือข้อบกพร่องของสมาชิกในครอบครัว 4)มีความเสียสละเพื่อครอบครัวและสมาชิกในครอบครัว และ 5)สามารถช่วยแบ่งเบาภาระของครอบครัวได้อย่างเหมาะสมครอบครัว

องค์ประกอบย่อย 2 บทบาทของเพื่อนที่ดี ประกอบด้วย 5 แนวทาง คือ 1)การปฏิบัติตัวต่อเพื่อนหรือผู้อื่นโดยการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น 2)มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น 3)ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น รู้จักโต้แย้งหรือปฏิเสธอย่างเหมาะสม 4)ปฏิบัติตนเป็นเพื่อนที่ดีต่อผู้อื่นและ 5)มีเจตนาที่ดีและมีความปรารถนาให้ผู้อื่นมีความสุขเพราะช่วงวัยรุ่น

องค์ประกอบย่อย 3 บทบาทของสมาชิกที่ดีของสังคม ประกอบด้วย 6 แนวทาง คือ 1)การได้รับการยอมรับจากสังคม ได้แก่ ครู พ่อแม่ ผู้ปกครอง เพื่อน โรงเรียน ชุมชน เป็นต้น 2)เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม โดยไม่สร้างความเดือดร้อนให้สังคม 3)มีส่วนร่วมในกิจกรรมของสังคม 4)มีส่วนร่วมในการเสียสละเพื่อสังคมส่วนรวมตามโอกาสและความเหมาะสม 5)มีส่วนร่วมและให้ความสำคัญกับการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม และ 6)รักษาภาวะทางจิตใจของตนเองให้สงบใจร่มเย็น และเป็นประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น การปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม

ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการเสริมสร้างการ นับถือตนเองของนักเรียนโรงเรียนฟ้าใสวิทยาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยรวม พบว่า แนวทางมีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก และแนวทางมีความเป็นไปได้โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด 1 ด้าน และในระดับมาก 6 ด้าน

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 ผลการสังเคราะห์องค์ประกอบและตัวชี้วัดของการนับถือตนเอง พบว่า ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบหลัก 7 องค์ประกอบย่อย โดยผลการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบการนับถือตนเอง โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก โดยองค์ประกอบหลักทั้ง 2 องค์ประกอบมีความเหมาะสม โดยรวมอยู่ในระดับมาก องค์ประกอบย่อยมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด 1 องค์ประกอบ และมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก 6 องค์ประกอบ สอดคล้องกับ นครเศศ นิลวงค์ (2560 : 239-253) ได้ศึกษาการพัฒนาชุดฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมความภาคภูมิใจในตนเองสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบความภาคภูมิใจในตนเอง ประกอบด้วย การกล้าแสดงออก การเห็นคุณค่าในตนเองการยอมรับตนเองการเคารพตนเอง การได้รับการยอมรับจากบุคคลอื่นในสังคม ความรับผิดชอบต่อตนเอง ความพอใจในตนเอง และความเชื่อมั่นในตนเองและผลการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบการนับถือตนเองโดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก 2 องค์ประกอบ และมากที่สุด 1 องค์ประกอบ

6.2 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันการเสริมสร้างการนับถือตนเองของนักเรียนโรงเรียนฟ้าใสวิทยา พบว่า สภาพปัจจุบันโดยรวมมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก และผลการศึกษาสภาพที่พึงประสงค์การเสริมสร้างการนับถือตนเองของนักเรียนโรงเรียนฟ้าใสวิทยาพบว่า สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับผลการศึกษาของ นริรัตน์ เบี้ยพัต (2558 : 87-95) ได้ศึกษาการพัฒนาการจัดกิจกรรมแนะแนวโดยประยุกต์ใช้แนวคิดทฤษฎีกาลโรเจอร์ประกอบการใช้สถานการณ์จำลอง เพื่อส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์และการยอมรับนับถือตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัยพบว่า ผลการจัดกิจกรรมแนะแนว ด้านข้อมูลพื้นฐานและสภาพปัญหาของผู้เรียนยังต้องการพัฒนาการยอมรับนับถือตนเองในการจัดกิจกรรมแนะแนวเพิ่มขึ้น

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

7.1.1 ผลการวิจัยในครั้งนี้ เป็นเพียงแนวทางการพัฒนาซึ่งยังไม่มีชัดเจนหรือเป็นระบบมากนัก ผู้สนใจที่ต้องการนำผลการวิจัยไปใช้ อาจนำไปใช้ในการออกแบบโปรแกรมหรือรูปแบบการเสริมสร้างการนับถือตนเองของนักเรียน ที่ประกอบด้วยกระบวนการที่เป็นระบบ ทั้งการวางแผนการปฏิบัติการตรวจสอบประเมินผล และการสะท้อนผล เพื่อนำสู่การพัฒนานักเรียนอย่างเป็นระบบและเป็นรูปธรรมมากขึ้น

7.1.2 อาจมีการสร้างเครื่องมือขึ้นวัดคุณลักษณะด้านการนับถือตนเองของนักเรียนเพื่อใช้วัดก่อนและหลังการนำแนวทางไปใช้ในการพัฒนานักเรียน เพื่อทราบผลที่เกิดขึ้นจากการใช้แนวทางว่าประสบความสำเร็จในการพัฒนานักเรียนหรือไม่ อย่างไร

7.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

7.2.1 ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับวิธีการหรือโปรแกรม หรือรูปแบบการพัฒนานักเรียนด้านการนับถือตนเอง อย่างหลากหลาย

7.2.2 ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับการพัฒนาการนับถือตนเองของนักเรียนจำแนกตามแต่ละองค์ประกอบ เพื่อให้ได้วิธีการพัฒนานักเรียนที่ชัดเจนและสามารถพัฒนานักเรียนได้อย่างเป็นรูปธรรม

8. เอกสารอ้างอิง

- ชูชีพ อ่อนโคกสูง. (2552). **การเห็นคุณค่าในตนเอง**. สืบค้นเมื่อ 3 มีนาคม 2559. จาก http://www.swuuaa.com/webnew/index.php?option=com_content&view=article&id=188:--self-esteem&catid=56:2009-02-24-06-15-59&Itemid=57
- นครเศศ นิลวงศ์. (2560). การพัฒนาชุดฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมความภาคภูมิใจในตนเองสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา. **วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร**. 19(1). 239-253.
- นริรัตน์ เบี้ยพัด. (2558). การพัฒนาการจัดกิจกรรมแนะแนวโดยประยุกต์ใช้แนวคิดทฤษฎีคาลโรเจอร์ ประกอบการใช้สถานการณ์จำลองเพื่อส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์และการยอมรับนับถือตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. **วารสารบริหารการศึกษาบวบัณฑิตมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี**. 15(พิเศษ). 87-95.
- นิตยา บริสุทธิ์สุขศรี. (2556). **ผลของกระบวนการกลุ่มต่อทักษะชีวิต เพื่อการกลับสู่สังคมของเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนเขต 4 จังหวัดขอนแก่น**. วิทยานิพนธ์ พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลสุขภาพเด็ก. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ปรีชา ธรรมมา. (2547). **จิตวิทยาและจิตวิทยาพัฒนาการ**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นานาศึกษา.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564**. สืบค้นเมื่อ 8 พฤษภาคม 2562. จาก http://www.nesdb.go.th/ewt_news.php?nid=6420&filename=develop_issue
- อุมาพร ตรีงคสมบัติ. (2553). **Everest พาลูกค้นหาความนับถือตนเอง**. กรุงเทพมหานคร : ชันต้า.
- Barry, P. D. (1988). **Mental Health and Mental Illness**. 5thed. J. B. Lippincott.
- Branden, N. (1981). **The Psychology of Self-Esteem**. 3rded. Bantam Books.
- Coopersmith, S. (1984). **The Antecedents of Self-esteem**. W. H. Freeman and Company.
- Maslow, Abraham M. (1970). **Motivation and Personality**. 2nded. Harcourt, Brace & World.
- Mussen, P.H., Conger, J.J., & Kagan, J. (1969). **Child Development and Personality**. Harper & Row.

9. คำขอบคุณ

ขอแสดงความขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวัฒน์ จุลสุวรรณ อาจารย์ที่ปรึกษารองศาสตราจารย์ ดร.พชรวิทย์ จันทร์ศิริสิริ ประธานกรรมการสอบ อาจารย์ ดร.สุรเชต น้อยฤทธิ์ กรรมการสอบ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อำนาจ ชนะวงศ์ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ และให้ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปรับปรุงงานวิจัยให้มีความถูกต้องสมบูรณ์ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้ และขอขอบคุณ คณาจารย์ภาควิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ทุกท่านที่ได้อบรมให้ความรู้ และประสิทธิ์ประสาทวิชา จนผู้วิจัยประสบความสำเร็จในการเรียนและหน้าที่การงานในปัจจุบัน